

Rasekompendium

Design: Elisabeth Steen

Hygenhund

Utgitt februar 2008

Godkjent av NKKs Standardkomite 2008

Hygenhund

Kort presentasjon av rasen

Bruk

Rasen hygenhund er en norsk harehundrase som har vært brukt som drivende hund på tradisjonell hare- og revejakt.

Opprinnelse

Hygenhundrasen kan sies å ha sitt opphav fra prokurator Hans Fredrik Hygen som ble født på Odals Verk i 1808. H.F. Hygen ble allerede som unggutt sterkt interessert i harejakt og harehunder gjennom sin far som også var en ivrig harejeger og bestyrer ved verket. Hans far hadde meget dyktige hunder av de i begynnelsen av forrige århundre meget ansette Odalshunder.

Da Hygen var ferdig med sin utdanning omkring 1829, var faren død, og hundene spredt. Han fikk derfor ikke anledning til, som han hadde ønsket, å bygge videre på denne gamle rase. Etter å ha prøvd forskjellige og undersøkt hva som fantes av gode harehunder i de nærmeste distrikter, fikk han høre om en hundestamme i Urskog. Av denne stammen kjøpte han sin første tisper i 1830 – Diana. Diana var middels stor, sped og lett av bygning med store ører, og var kastanjebrun med hvite tegninger. Hun fikk flere kull og ble stammor for hans videre oppdrett. Det antas fra anerkjent hold på den tiden at Hygen var den første her i landet som begynte med rasemessig oppdrett av harehunder.

Omkring 1832-34 ble Diana parret med den hvite- og rødflekkete Spillop, til gårdbruker Nygård i Asker. Avkommet ble fortrinnet, sies det, og selv beholdt Hygenhund tisper Klinge. Også hun spedlemmet som moren og grågul og hvit av farge.

Etter hvert flyttet H.F. Hygen til Ringerike. Her fant han flere sorte harehunder av Ringerikstypen som han valgte å parre sine tisper med. Først i 1862-65 fant Hygen for annen gang en hvit og rød hund til parring. Det var Allarm, tilhørende lensmann Kahrs. Allarm var slående lik Spillop som han selv brukte i avlen 30 år tidligere.

Fra Allarm og senere parringer med hunder av samme type og avstamning, kom fargen rød og hvit, eller omvendt inn i Hygens hunder. Sort og brunt forekom likevel på noen valper i de fleste kull. Dette er slik vi fortsatt ser i dagens hygenhundavl.

Maleri av A. B. Hygen fra ca. 1870

Etter hvert tok sønnen A.B. Hygen over oppdrettet med sin Klinge IV. På den tiden var rasen kommet nokså nære den typen vi har i dag, men var tettere bygget, lavere og lengre i kroppen og mer bredbringet.

Av andre ivrige hygenhundoppdrettere sist på 1800-tallet må nevnes S. Overn og Trond Enger. De laget i fellesskap et kull mellom sort brune Siri til Overn og rød hvite Klang til Enger hvor resultatet bl.a. ble den berømte Fin-dop 675, som igjen ble en av rasens fornemste matadorer. Enger fikk i sin tid Løvenskiolds pokal for sitt hygenhund oppdrett. Det var også på den tid at grunnlaget for hygenhundens eksteriør ble opptrukket.

Noen rasestandard fantes ikke før "Specialklub for norske harehunde" ble stiftet i 1902. Klubben ble dannet for å redde det som var igjen av "de norske harehunder".

På samme tid kom stambokføring av hundene i gang. Standarden av 1902 for hygenhund ble i grove trekk stående til 1927.

Sterke krefter i NKK hadde den formening at avlsmessig var hygenhunden en for liten rase for fornuftig avl og at hygenhund og dunker derfor burde slås sammen til en rase.

I 1925 ble hygenhundrasen, tross sterke motforestillinger i harehundmiljøet, slått sammen med dunker av Norsk Kennel Klub og kalt norsk harehund. Dette varte til 1934 da rasene ble skilt igjen med hver sin standard.

Sammenslåingsperioden fikk ikke den effekt som tilsett idet de fleste oppdrettere valgte å være tro i mot sine raser. Noen parringer mellom dunker og hygenhund ble foretatt og den sorte fargen som nærmest var borte festet seg i rasen igjen. Dette ble sett som et positivt resultat av sammenslåingen idet ensidig avl på rødgul hygenhund etter hvert ga et dårlig hårlag og fargen ble blass og gul. Jevnlig innslag av svart farge ga et bedre hårlag, noe Bernt Hygen påpekte i en artikkel allerede i 1903.

Etter 1934 har hygenhund og dunker vært 2 atskilte raser, men har naturligvis en del fellestrekk ut fra deres bakgrunn.

Losmålet til hygenhund har fra første stund vært spesielt med en vakker, lys klang. Fargemessig har rasen det meste av tiden vært rød med hvite tegn. Enkelte individer var sorte og hvite eller hvite med røde eller sorte tegn.

Særlig målet til hygenhundene har gjort at mange harejegere likte rasen og fikk en forkjærlighet for å holde seg med hygenhund.

Interessen for de norske rasene hygenhund, dunker og haldenstøver holdt seg helt fram til midten av 1960-tallet med årlig registrering på ca 1000 hunder. Da begynte de utenlandske harehundrasene å gjøre sitt inntog for fullt. Nå utgjør de norske rasene kun 20 % med ca 200 registreringer årlig.

Registreringstall

Hygenhund har aldri vært noen tallrik rase. De siste registreringer over 100 hunder hadde vi i 1985. Med en liten avlsbase er man spesielt utsatt for innavl og sterkt arvbare defekter.

Dette gjorde at den tids avlsråd for hygenhund begynte å arbeide for en innkryssning av en annen rase, her tenkt dunker i hygenhund, allerede tidlig på 1970-tallet.

Et ømtålig og omstridt emne, men avlsrådet fikk gjennomslag for sine argumenter. NKK ga tillatelse til en krysning som ble foretatt i 1976 der ND Ch Lissi til Hans Bringsdal ble parret med avlsmatadoren i dunker, N UCh Rusken. Resultatet var positivt og ga rasen et løft oppover igjen.

Utover på 1980-tallet fortsatte antall registreringer å synke med dertil smalere avlsutvalg. Og behovet for en ny innkryssning meldte seg. Etter en stor blodprøveundersøkelse av hygenhundrasen der det ble tappet blod av 93 hygenhunder, ga NKK en tilrådsel og tillatelse til ny innkryssning i rasen. Både den smale avlsbasen og blodprøveundersøkelsen ga det nødvendige grunnlag.

Antall registreringer har de siste 15 år (perioden 1990-2005) vært lavt med gjennomsnittlig 40 valperregistreringer i året.

Jaktlig sett har hygenhundene aldri vært bedre enn de er i dag. Vi er med og topper jaktstatistikene. Ufordringen framover er å få enda flere til å komme seg av sted på jaktprøve og få dokumentert hvor gode hunder de sitter inne med. Klarer vi det, samtidig som at vi får produsert tilstrekkelig med valper, har ikke hygenhundrasen noen grunn til å se mørkt på framtiden.

Innkryssning av andre raser i hygenhund

- og hva det har medført i forhold til standard.

Hygenhundrasen er en norsk rase. Det er derfor ikke mulig å hente inn gode raseeksemplarer fra andre land for å bruke i avlen. Når rasen i tillegg er fåtallig, kan det i enkelte tilfeller oppstå en noen snever avlsbredde med liten genetisk variasjon.

For å motstå dette, har avlsrådet for hygenhund et fåtall ganger søkt om og fått tillatelse fra NKK å krysse inn hunder fra annen harehundrase. Første gang skjedde som nevnt i 1976 da avlsmatadoren dunker N UCh Rusken 00673/73 ble parret med N UCh BCh Lissi 68/6415 til Hans Bringsdal. Selv om resultatet ble bra, fikk vi ikke den forventede avlsfrodighet i 1. generasjon, da det kun ble født 2 tisper og 3 hanner.

Av forskjellige årsaker ble det bare avlet videre på Diana, ei tise som oppdretteren beholdt selv. Norsk utstillings- og jaktchampion Diana X 5173/78 hadde stor framgang på jaktprøver der hun som hittil eneste hygenhund ble Norgesmester. Hun hadde 4 kull med forskjellige hanner, og den savnete avlsfrodighet kom til gangs idet det ble født 10-14 valper i kullene.

Siden har det vært 4 nye innkryssinger med dunker i tidsrommet 1993 – 1996. I 2000 og 2002 fikk vi tillatelse til 2 kull med finsk støver, og sist et kull med hamiltonstøver i 2006. Alle krysningsskullene har gitt hunder med stor jaktlyst, samtidig som vi har klart å beholde hygenhundens øvrige gode egenskaper, utseende og rasepreg.

I den gamle standard fra før 1993 var hygenhundens kropp beskrevet som så kort som mulig, men likevel rektangulær. Med tanke på framtidige innkryssinger samt å bedre spesielt hygenhundens bakbensvinkler, ble standarden forandret til den nåværende tekst der "kort som mulig" ble sløyfet. I dag har den rektangulære typen festet seg for fullt i rasen og hygenhund er blitt en hund med mer langstrakt kropp enn tidligere.

Hygenhundens hode er i standarden angitt som "middels stort og moderat bredt, men ikke tungt. Middels langt, noe kileformet, men ikke spisst". Etter innkryssningene har hodene forandret seg noe, i det hygenhundene har fått lengre hoder og snutepartier som har preg av dunker og støver.

Ørene som skal "rekke fram til midten av neseryggen" har blitt merkbart lengre. Dette er dog noe som også har ligget i rasen fra langt tilbake og tydeligvis vært sterkt nedarvbart.

Angående fargene på hygenhunden hvor standarden favner det meste, har det nå kommet flere trikolor fargete individer med hovedfarge sort med brunt i overgang mellom det sorte og hvite.

Dette er likestilt med den tradisjonelt dominerende fargen fra gulrød til rødbrun og hvit. Hunder med hovedfarge hvit med gulbrune eller sorte tegn er det nå mindre av.

RASEBESKRIVELSE FOR HYGENHUND

Opprinnelsesland:	Norge
Hjemland:	Norge
FCI rasenr.	266
FCI dato:	09.08.1999
NKK dato:	18.08.1993

Helhetsinntrykk

Middels stor, solid og tettbygget, rektangulær, med sterk overlinje.

Hode

Middels stort og moderat bredt, men ikke tungt. Middels langt, noe kileformet, men ikke spisst.

Skalle: Hvelvet skalle, både sett forfra og fra siden. Meget lite fremtredende nakkeknøl.

Stopp: Tydelig stopp.

Nesebrusk: Sort

Snuteparti: Tørt, bredt og dypt, heller kort enn langt. Rett neserygg. Sett fra siden er snuten avrundet, ikke skvær.

Lepper: Slutter godt til kjeven, stramme munnviker uten fremtredende leppefolder.

Kjever/tenner: Saksebitt.

Kinn: Tørre, flate.

Øyne: Mørkebrune. Middels store, ikke utstående. Rolig og alvorlig uttrykk. Øyelokket slutter godt til øyet.

Ører: Middels høyt ansatte, ikke brede, smalner mot en avrundet spiss. Ikke lange. Når de trekkes fremover, rekker de knapt til midten av neseryggen. Tynne og myke, henger ikke flatt inntil, men litt ut fra kinnnet.

Typer:

Tispe av meget god kvalitet, ønskelig med noe bedre bakbenvinkler. En hund som normalt vil oppnå CK.

Hannhund av utmerket kvalitet. Det som er å bemerke er dunkerpreget på hode

Hode:

Et hode med de fleste kvalitetene fra standard. Dog en aning leppefold.

Et hygenhundhode av meget bra kvalitet. Fyller noe i kinnene. Aning lange ører.

Et hygenhundhode fra over 30 år tilbake uten innkrysning.

Hals:

En hund med noe kraftig og kort hals. (Hunden har dessverre både halsbånd og peilerhalsbånd på som forstyrrer noe)

Kommentar:

Et rasetypisk tilnærmet perfekt hygenhundhode er sjelden å se i dag. Kileformet uten å være snipete med skalle hvelvet fra alle kanter. Mange hunder har flate skaller uten den ønskete hvelving fra alle kanter, noen har også for markert og bratt stopp. Snutepartiet har også blitt vel langt og dypt preget av innkrysningsprosjektet med tydelig aner fra dunker og støvere.

Hygenhunden skal ha saksebitt. Uregelmessige tenner og underbitt kan forekomme.

Innkrysningen har preget hygenhundens øyne i positiv retning. Tidligere hadde mange hunder for lyse øyne i forhold til standard. Enkelte hunder hadde et mørkt fargeskjær rundt øynene. Kombinert med noe lyse øyne gjorde dette at hunden fikk et litt urolig og til tider aggressivt uttrykk. Enkelte hadde også noe slappe nedre øyelokksrender.

Litt lange ører kan forekomme. Dette ligger nedarvet i rasen og er blitt forsterket av innkrykningene.

Hals

Middels lang, kraftig uten nevneverdig halshud.

Forlemmer:

Helhetsinntrykk: Tørre forben, senesterke og solide, men ikke grove.

Skulder: Skråstilt, god vinkling i skulder og albueledd.

Mellomhånd: Bred, heller kort enn lang, svakt skråstilt.

Poter: Høye, hvelvede og godt sluttede poter som peker rett fremover. Kraftige og faste tredeputer med god hårvekst mellom tær og tredeputer.

Kommentar: Fra enkelte innkryssninger med finsk støver har det forekommet hunder med noe svak mellomhånd. Tidligere var et av ankepunktene på hygenhund at potene var for dårlige. Noe løse poter og dårlig hårlag var problemet. Med innkryssningene har dette bedret seg.

Hund med velplassert og velvinklet skulder og velutviklet forbryst.

Hund med for steil og fremskutt skulder og manglende forbryst.

En hannhund av utmerket type av i dag der kroppen fremhever seg spesielt.

Et eldre bilde 20 år tilbake av en hannhund uten innkrysning, som var kjent for sin sterke, gode kropp.

Ei tisper som både skyter lend og er sterkt oppknepet i buklinjen. Hun har også et sterkt avskyttende kryss.

Kropp:

Rygg: Rett og kraftig.

Lend: Bred og muskuløs.

Kryss: Bredt, langt og svakt avrundet.

Bryst: Middels bredt, langt, dypt og rommelig bryst. Særlig godt utviklede bakre ribben, slik at brystet virker langt. Brystdybden omtrent halvparten av mankehøyden.

Underlinje/buk: Lite optrukket buklinje.

Kommentar: Hode og den sterke kroppen er det som har vært det som kjennetegner hygenhunden utenom fargen.

Noe høystilt, men med rommelig brystkasse og velutviklede bakre ribben. Uten det siste vil vi få individer med optrukket buklinje.

Tidligere var korte kryss et problem. Innkrysningene har hjulpet på dette, men ikke fjernet det. Vi finner fremdeles mange hunder som gjerne kunne ha hatt både bedre kryss og bakbeinsvinkler.

Hale

Ansatt i flukt med overlinjen, kraftig ved roten, smaler mot spissen. Rekker omtrent til hasen, bæres rett eller i svak bue oppover.

Kommentar: I hygenhunden er det et problem med halefeil som sammenvokste ledd, krok hale og halve halevirvler. Dette har vært kjent gjennom tiår og man har prøvd å avle seg vekk fra det. Selv med systematisk og selektiv avl er problemet vedvarende, dog i betydelig mindre grad enn tidligere.

Baklemmer

Lår: Muskuløse og brede.

Knær: God vinkling.

Underlår: Lange.

Haser: God vinkling. Brede, tørre.

Poter: Høye, hvelvede og godt sluttede poter som peker rett fremover. Kraftige og faste tredeputer med god hårvekst mellom tær og tredeputer. Sporer tillatt, men kun enkle.

Bevegelser

Lette og effektive. Parallell foran og bak. Beveger seg med hverken kuhasede bakben eller utaddrede forpoter.

Kommentar: Kuhasede bakben kan forekomme, men ikke ofte. Utoverdrede poter er uvanlig.

Pels

Hårlag: Rett og helst noe stritt hårlag, tett, glansfullt og ikke for kort. Noe sterkere behåring på baksiden av lårene og på halen kan godtas, men ikke for meget.

Kommentar: Enkelte hunder kan ha for tynt hårlag. Dette er et problem som var kjent allerede for 100 år siden. Årsaken var alt for ensidig avl på gul til gulrød hygenhund, noe som etter hvert ga et tynt og blassfarget hårlag. Løsningen på dette har vært å parre med svartfargete individer som gir et bedre og kraftigere hårlag.

Farge: Rødbrun eller rødgul, ofte med sorte stikkelhår og mørkt anstrøk på hode, rygg og halerot, med eller uten hvite tegninger. Sort og brun, som regel med hvite tegninger. Hvit med rødbrune eller rødgyule flekker og spetter, eller med sorte og brune tegninger. Det bør være klare grenser mellom de forskjellige fargene.

Kropp:

Her en hannhund med sterke gode lår og meget gode vinkler

Her en hannhund med dårlige vinkler både foran og spesielt bak. Smale, muskelfattige lår.

Farge:

Rødbrun farge

Rødgul farge

Sort og brun, som regel med hvite tegninger.

Hvit med rødbrune eller rødgule flekker og spetter, eller med sorte og brune tegninger.

Det bør være klare grenser mellom de forskjellige fargene.

Kommentar farger: Den dominerende fargen har vært den rødbrune til rødgyule. Sorte individer forekom. Den hvite hovedfargen har forsvunnet mer og mer de siste år og er nå sjelden å se. Alle farger er likestilt.

Enkelte hunder har spetter i det hvite, etter hovedfarge. Det er ingen feil, men er to hunder like gode, og den ene har spetter, så anses den uten som best.

Avlsrådets erfaring med krysningene er at den rødbrune/rødgyule farge er dominant, men ikke i samme grad som de gamle erfaringer og muntlige overleveringer tilsa.

I dunkerkrysningene ble det brukt to av hver farge-type innenfor dunkerrasen.

I det første kullet som var med droplet dunker hannhund, kom det tilnærmet blakke, svakt gulfargete individer, noen med mørke stikkelhår over ryggen.

I kull nr. 2 med sort og blakk dunker kom det bare gulrøde individer

I kull nr. 3 med droplet dunkerhanna kom det 2 grådroplete, en sort, brun og hvit, en brun og hvit og en brundroplet.

I kull nr. 4 med sort og blakk dunker ble valpene gulrøde og hvite og sort, brun og hvit.

I det første av i alt 2 krysninger med finsk støver ble alle valpene rødbrune og hvite.

I det andre kullet fikk man flere fargevarianter fra det blakke med sorte stikkelhår til rent finsk støver farget, der en del individer hadde sort sal som finsk støver.

I det foreløpige siste krysningkullet, nå med hamiltonstøver, ble 4 av valpene rødbrune og 3 stk sorte og hvite med brunt innslag. Alle hygentispene brukt på krysningsskull har vært rød-hvite.

Fargestandarden for hygenhund setter bare krav om klare grenser mellom fargene, noe som i praksis tillater alle fargevarianter.

Likevel er det enkelte fargevarianter som tradisjonelt alltid har vært forbundet med hygenhund. Her må fremheves den rødbrune til gyule fargen med hvite tegn, mer rød enn gul. Også den sort, brune og hvite med klare skiller må fremheves.

Krysningene har gjort at man har fått flere individer av den sort, brune og hvite fargen.

Noen framstår også med lite hvitt på mest sort og brunt. Dette anses ikke som feil, men det kreves klare skiller.

Spesielt den rødbrune og rødgyule blir tidlig grå/lys i hodet, ofte allerede fra 3-4 års alder.

Størrelse og vekt

Mankehøyde:

Hannhunder: 50-58 cm. Ideell mankehøyde 54 cm.

Tisper: 47-55 cm. Ideell mankehøyde 51 cm.

Feil: Ethvert avvik fra foregående punkter skal betraktes som feil. Hvor alvorlig feilen er, skal graderes etter hvor stort avviket er i relasjon til rasebeskrivelsen.

Diskvalifiserende feil: Aggressivitet.

Kommentar: Hygenhunden var dessverre for 30 år tilbake kjent for sitt aggressive gemytt. Ensidig avl et-

ter krigen på noen få linjer skapte en periode med en del sinte hunder. Dette er nå et sjeldent fenomen og må i dag ses som miljøskapt i oppveksten. Dessverre er det nå dukket opp noen enkelte individer som viser seg nervøse og engstelige. Dette må det slås hardt ned på og hundene holdes vekk fra avl.

OBS: Hannhunder skal ha to normalt utviklede testikler på normal plass.

*Norsk Kennel Klub,
18. august 1993*

Hygenhund kompendiet

Utarbeidet av avlsrådet for Hygenhund, ved Irene Gjølstad, John Anders Nesbakken og Erling Ness, samt med meget god hjelp av eksteriørdommer og tidligere medlem av avlsrådet for hygenhund, Bjørn Roald.

